

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОМОТОРНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Повсякденне існування кожної людини є відбиттям всіх індивідуальних проявів особистості. Риси характеру, звички, уподобання знаходять своє відображення в мотиваційній складовій алгоритмів вирішення задач, що виникають протягом життя на різних його етапах. Важливо те, що неможна відокремлювати розвиток та прояви психомоторної сфери життя від інтелектуальних та комунікаційних проявів. Всі особистісні прояви пов'язані з темпераментом і поведінкові реакції в повсякденних умовах реалізації особистісних потреб відбивають імпульсивність чи загальмованість дій в досягненні результату. Відкритим залишається питання про вплив темпераменту, як біологічного фундаменту особистості, на динаміку індивідуальних проявів і особливо психомоторну активність на шляху самореалізації особистості.

Розглядаючи структуру потреб в теорії А. Маслоу і Д. Макклеланда, можна виділити два узагальнених фактори, що забезпечують реалізацію виділених авторами потреб:

1. Ступінь володіння формами фізичної активності, включаючи забезпечення проявів індивідуальних рухових та психічних якостей;
2. Ступінь керування формами фізичної та психічної активності через вищі відділи ЦНС.

Є. П. Ільїн (2003) відмічає, що потреба в руховій активності проявляється у людей одного віку по різному і залежить вона від типологічних особливостей проявів нервової системи (темпераменту), що підтверджує генетичний характер потреби в русі. І її активність проявляється через індивідуальні механізми саморегуляції.

Дослідженнями Сімко А.В. на прикладі дітей (2017) доведено, що недостатня психомоторна активність гальмує психічно обумовлені розумові та моторні дії. Психомоторика є невід'ємною складовою всіх форм активності дитини, в яких вона виявляє себе як індивід, індивідуальність, особистість. У процесі онтогенезу дітей формуються їх психомоторні уміння і розвиваються психомоторні якості.

Тому, виходячи з наведених результатів, занедбаності системи фізичної культури в 90-х та на початку нульових років, можна виказати гіпотезу про деякі особливості розвитку інтелектуальної та психомоторної сфер життєдіяльності молодого покоління.

Заміна домінуючого впливу на суспільство фізичної активності на інтелектуальні, малорухомі алгоритми вирішення суспільних проблем неухильно ведуть до фізичної деградації молодих людей з психічними відхиленнями в намаганнях самореалізації в сучасних запитах суспільства.

Дослідження особливостей інтелектуальної активності студентів потребує особливого аналізу. Тому метою наших досліджень було виявлення особливостей тільки психомоторної активності студентів технічного університету в гендерному та побутовому аспектах.

Дослідження проводилось за участю 267 студентів-чоловіків та 211 студенток-дівчат КПІ ім. Ігоря Сікорського за методикою В.М. Русалова. Вказана методика надає можливість визначити за суб'єктивною оцінкою досліджуваних формально-динамічні властивості індивідуальності в психомоторній, інтелектуальній, комунікаційній та емоційній сферах життєдіяльності.

Студенти анонімно відповідали на 150 питань з різних побутових ситуаційних прикладів перелічених сфер життя з суб'єктивною оцінкою ступеня прояву активності.

Стосовно викладеної мети дослідження це була ступінь психомоторної витривалості, психомоторної пластичності, що відбиває гнучкість процесів переключення на різні види фізичної діяльності та намагання до різновидів фізичної роботи, а також швидкість психомоторних процесів, як відбиття швидкості та темпу рухової активності.

Також ті самі студенти анонімно відповідали на питання за методикою Я. Стреляя для визначення прояву таких компонентів темпераменту як сила процесів збудження, сила процесів гальмування та рухливість нервових процесів. Відношення показників процесів збудження до показників гальмування надавало показник врівноваженості темпераменту.

Таким чином обстежені студенти мали психофізіологічну характеристику за 22-ма показниками.

Загальна психомоторна активність між юнаками та дівчатами не проявляє статистично достовірної різниці, хоча за коефіцієнтом варіації кожна група є доволі неоднорідною ($V = 14,9 - 18,3 \%$), незважаючи на обумовлений методикою діапазон оцінок.

Особливістю вказаної методики визначення формально-динамічних схильностей та звичок є те, що вона передбачає суб'єктивне намагання опитуваних завищувати суспільно значущі особистісні ознаки і за допомогою декількох перевірочних питань за шкалою брехливості надає можливість відсіювати, таким чином, особистості від загальної вибірки.

Простий аналіз показав, що серед дівчат таких виявилось 10,0 %, а серед юнаків 10,9 %.

Особливістю їх загального намагання виглядати соціально краще є те, що в порівнянні з основною масою студентів вони оцінили свою психомоторну активність достовірно нижче ($p < 0,05$). Тобто рухова активність та різнобічність вирішення рухових задач не вважається для них соціально пріоритетним завданням. Серед таких юнаків в пріоритеті виявились швидкість комунікаційних відносин з різнобічною інтелектуальних процесів, а дівчата відрізняються домінуючим впливом процесів гальмування на фоні бажання бути соціально значущими.

Для визначення латентних впливів та відносин між рисами характеру, звичками та уподобаннями, що узагальнено визначають поведінкові реакції, в тому числі і психомоторну поведінку, весь спектр отриманих даних студентів було піддано факторному аналізу. Методом головних компонент було визначено два основних фактори латентного впливу на повсякденну поведінку у юнаків та дівчат.

Таблиця 1

Головні компоненти, що обумовлюють психофізіологічний профіль студентів-чоловіків технічного університету (n = 267)

Фактор.наванг. Виділення: Головні компоненти (Відмічені навантаж. >,700000)		
	Фактор 1	Фактор 2
Витривалість моторна	-0,731434	-0,331213
Швидкість психомоторна	-0,774730	-0,308612
Емоційність психомоторна	0,358359	-0,841491
Емоційність комунікативна	0,519932	-0,737690
Сила процесів збудження	-0,802621	-0,056033
Рухливість нервових процесів	-0,764960	-0,207567
Загальна дисперсія	2,763317	1,503462
Доля заг. дисперсії	0,460553	0,250577

Головні компоненти, що обумовлюють психофізіологічний профіль студентів-дівчат технічного університету (n = 211)

Фактор.навант. Виділення: Головні компоненти (Відмічені навантаж. >,700000)		
	Фактор 1	Фактор 2
Витривалість комунікативна	-0,749972	0,031716
Пластичність комунікативна	-0,749139	0,310189
Сила процесів збудження	-0,711044	-0,562914
Сила процесів гальмування	0,178077	-0,946226
Рухливість нервових процесів	-0,758553	-0,402866
Врівноваженість	-0,806449	0,348678
Загальна дисперсія	2,886723	1,593317
Доля заг. дисперсії	0,481121	0,265553

Таким чином, значний об'єм отриманих даних вдалося привести до головних факторів, які відбивають латентний вплив на психофізіологічні прояви поведінкових реакцій студентів. Ними виявилися у студентів чоловічої статі психомоторні прояви на основі темпераменту, як головний фактор, та емоційне відношення до результатів психомоторних дій та комунікаційних відносин, як другий фактор.

Серед дівчат прихований вплив на їх поведінку мають результати комунікативних відносин на основі рухливості нервових процесів та сили їх збудження. Менший вплив проявляє сила гальмування нервових процесів.

Тобто факторний аналіз підтвердив тезу про темперамент як біологічну основу людської поведінки, визначивши, що на його основі юнаки формують негативне відношення до психомоторних проявів та емоційних переживань в комунікаційній та психомоторній сферах.

На відміну від них, дівчата проявляють негативне відношення на основі темпераментальних проявів до комунікаційних відносин.